

Irena Mojović, notar

ULOGA NOTARA KOD REGISTRACIJE POSLOVNIH SUBJEKATA U REPUBLICI SRPSKOJ

Ključne riječi: *registracija poslovnih subjekata, notarska isprava, usaglašavanje*

UVOD

U toku su izmjene Zakona o registraciji poslovnih subjekata¹, pa je prilika da se međusobno usklade odredbe tog zakona sa odredbama Zakona o privrednim društvima², Zakona o notarima³, Zakona o javnim preduzećima⁴, Zakona o sistemu javnih službi⁵, zakona iz oblasti zadrugarstva, zakona o komunalnim djelatnostima, posebnih zakona kojima se uređuju uslovi osnivanja i funkcionisanja ustanova u oblasti pojedinih djelatnosti, kao što su zdravstvo i školstvo, Zakona o stranim ulaganjima⁶, Zakona o politici direktnih stranih ulaganja u Bosni i Hercegovini⁷ i drugih propisa o poslovnim subjektima u pravnom poretku Republike Srpske, pravnom poretku Federacije Bosne i Hercegovine i pravnom poretku Brčko Distrikta. To će svakako doprinijeti pravnoj sigurnosti u na području cijele Bosne i Hercegovine.

Notari imaju sve veću ulogu u osnivanju privrednih društava, prenosu udjela i statusnim promjenama u mnogim zemljama Evrope i svijeta. Prema propisu Savjeta Evrope (CC) br. 2157/2001 od 08.10.2001. godine o Statutu evropskog preduzeća (SE) čl.8(8) notar izdaje uvjerenje kojim se potvrđuje kompletnost akata i formalnosti koje se moraju izvršiti prije registracije promjena. Prema Izjavi 7 Direktive 2005/56/EC Evropskog parlamenta i Savjeta od 26.10.2005. godine o spajanjima privrednih društava iz dvije države, notari imaju

---

¹ Zakon o registraciji poslovnih subjekata („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 42/05 i 118/09).

² Zakon o privrednim društvima („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 127 /08 58/09 i 100/11).

³ Zakon o notarima Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 86/04, 2/05, 74/05, 76/05, 91/06, 37/07, 50/10 i 78/11).

⁴ Zakon o javnim preduzećima („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 75/04 i 78/11).

⁵ Zakon o sistemu javnih službi („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 68/07).

⁶ Zakon o stranim ulaganjima („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 25/02, 24/04 i 52/11).

⁷ Zakon o politici direktnih stranih ulaganja u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 17/98,13/03 i 48/10).

nadležnost da vrše kontrolu zakonitosti svih radnji potrebnih za osnivanje privrednih društava i registraciju izmjena u sudskom registru, elektronski ulažu dokumente u trgovačke registre i da izdaju izvode iz tih registara. Takva ovlaštenja već godinama imaju notari u Hrvatskoj i Makedoniji.

U Republici Srpskoj je uspostavljen latinski tip notarijata, koji je u Evropi i svijetu priznat kao dio preventivnog pravosuđa, pošto notari obavljaju poslove slične vanparničnom suđenju, vrše kontrolu zakonitosti i jačaju pravnu sigurnost. Preventivna uloga notara u ovoj oblasti ostvaruje se time što notar stručnim znanjem, poštujući propisanu formu, obezbjeđuje sigurnost prava stranaka, koje mu se obrate za pravnu uslugu i time što je obavezan odbiti preduzimanje službene radnje ako bi stranke namjeravale, koristeći notarsku ispravu, da postignu nedozvoljen cilj.

Sada je već peta godina od uvođenja notarijata u Bosni i Hercegovini, pa je neka pitanja uloge i funkcionisanja notarijata u Republici Srpskoj i BiH na području registarskog prava, potrebno analizirati. U tom pogledu može se primijetiti da se u pravnom sistemu Republike Srpske znatno smanjio broj žalbi u oblasti registracije privrednih društava i drugih poslovnih subjekata, kao i sporova u vezi odnosa članova privrednih društava.

Svaki javni registar ima određenu javnu svrhu, pa tako i registar privrednih subjekata. Na prvom mjestu, kao osnovna i primarna funkcija u pravnom sistemu, stoji ostvarivanje potrebnog stepena pravne sigurnosti u pravnom prometu, zaštita privatnih interesa učesnika u pravnom prometu i značajan broj javnopravnih interesa.⁸

U ovom radu ćemo posvetiti naročitu pažnju mjestu i ulozi notara u postupku registracije poslovnih subjekata, čije se poboljšanje očekuje donošenjem izmjena i usaglašavanja zakona o registraciji poslovnih subjekata na području cijele Bosne i Hercegovine.

Okvirni zakon o registraciji poslovnih subjekata u Bosni i Hercegovini

Nakon donošenja Okvirnog zakona o registraciji poslovnih subjekata u Bosni i Hercegovini⁹, smatramo da je u značajnom obimu ostvaren zakonski cilj, a to je utvrđivanje jedinstvenog i efikasnog načina registracije poslovnih subjekata u Federaciji BiH i Republici

---

⁸ Vasiljević M. Kompanijsko pravo, Beograd 2007. str. 100 i Josipović T., Zajednička načela registarskog materijalnog prava, u knjizi Dika, M., Ernst, H., i drugi autori, Hrvatsko registarsko pravo, Zagreb 2006. str. 4.

⁹ Okvirni zakon o registraciji poslovnih subjekata u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj. 42/04)

Srpskoj (u daljem tekstu: entiteti) i Brčko Distriktu BiH, te usaglašavanje sa propisima Evropske unije. Okvirnim zakonom uređeni su osnovi postupka registracije poslovnih subjekata, a entitetskim zakonima detaljno je razrađen postupak registracije.

Na cijeloj teritoriji BiH vođenje registra privrednih društava povjereno je nadležnim sudovima entiteta i Brčko Distrikta. Za vođenje Registra nadležni su okružni privredni sudovi u Republici Srpskoj, u FBiH redovni općinski sudovi u sjedištu okružnog suda na čijem području je sjedište subjekta upisa, a u Brčko Distriktu takođe redovni – Osnovni sud Brčko distrikta BiH.

Okvirnim zakonom je propisan veoma kratak rok za izdavanje rješenja o registraciji od pet radnih dana od dana predaje uredno podnesene prijave. To je moguće postići od kako je u pravnu praksu uvedena notarska služba, koja je nadležna za izradu javnih notarskih isprava za registraciju poslovnih subjekata. Po prijemu potrebne dokumentacije, notar sačinjava notarsku ispravu i prijavu radi registracije poslovnog subjekta u roku od dva dana. Na taj način došlo je do značajnog skraćanja postupka za registraciju poslovnog subjekta. Kod registracije promjena kod poslovnih subjekata postupak kod registarskog suda traje duže, jer sud ima zadatak da uporedi svaku promjenu sa već registrovanim podatkom.

Do sada je u tehničkom pogledu izvršeno modernizovanje registra, tako da se osim u štampanom obliku, registar vodi i u elektronskom obliku. Ministarstva pravde entiteta i Pravosudna komisija Brčko Distrikta obezbjeđuju tehničku ispravnost, održavanje, trenutnu isporuku sudovima elektronskih podataka iz glavnih knjiga, kao i funkcionisanje sistema. Lista isprava, koje su neophodne za utvrđivanje obaveznih javnih, kao i zaštićenih podataka koji se unose u registar, trebalo bi da bude na identičan način uređena zakonima entiteta, kada uskoro dođe do usvajanja izmjena i dopuna Zakona o registraciji poslovnih subjekata Republike Srpske usklađenog sa Zakonom o privrednim društvima, u prvom redu u onim odredbama, koje se odnose na notarske isprave.

Zakon o registraciji poslovnih subjekata u Republici Srpskoj

Važeći Zakon o registraciji poslovnih subjekata u Republici Srpskoj preuzeo je principe registracije i osnovne odredbe Okvirnog zakona o registraciji poslovnih subjekata BiH. Zakonom se posebno ističe da registarski sudovi odgovaraju za vjerodostojnost upisa kojeg provedu, mada sudovi po prirodi svoga položaja kao sudska vlast imaju takvu odgovornost. Takođe je određeno da je registarski sud ovlašten tražiti samo one podatke

utvrđene ovim i Okvirnim zakonom o registraciji poslovnih subjekata, ali i posebnim zakonima, čime je u odnosu na Okvirni zakon proširen obim isprava koje se traže kod registracije.

Na prvi pogled i pravicima se čini da je riječ samo o jednom zakonu kojim se uređuje sudski registar poslovnih subjekata, a u stvarnosti registracija poslovnih subjekata i pravnih lica podliježe primjeni većeg broja propisa. Za registraciju poslovnih subjekata u Republici Srpskoj, pored Zakona o registraciji poslovnih subjekata, poseban značaj ima Zakon o privrednim društvima, jer od njegovih odredbi zavisi uređenje mnogih pitanja značajnih za registar poslovnih subjekata. Takođe su značajni zakoni i drugi propisi koji regulišu obavljanje određenih djelatnosti.

Predstojeće izmjene Zakona o registraciji poslovnih subjekata u Republici Srpskoj

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o registraciji poslovnih subjekata u Republici Srpskoj, čije se donošenje u ovoj godini pripremalo, radi usklađivanja sa odredbama Okvirnog zakona, trebao bi biti usklađen ne samo sa Okvirnim zakonom, kao do sada, nego i sa Zakonom o privrednim društvima i Zakonom o notarima u Republici Srpskoj. Nažalost posljednjih godina nakon postignutog velikog stepena harmonizacije u ovoj oblasti prava na području Bosne i Hercegovine, realizuju se novi divergentni zakonski projekti u istoj oblasti u isto vrijeme koji narušavaju harmoničnost propisa. U ovom trenutku je intezivna rasprava o eventualnom uvođenju novog sistema registracije poslovnih subjekata putem elektronske forme pred agencijom za registraciju koja bi se osnovala, čime bi bila smanjena uloga notara kod registracije jednostavnih društava sa ograničenom odgovornošću, ali i uloga sudova. Imajući u vidu da tek treću godinu veoma uspješno funkcionišu novi privredni sudovi u kojima su formirana registarska odjeljenja sa razvijenim elektronskim postupanjem, pitanje je da li će predviđena reforma donijeti veću ili manju pravnu sigurnost u ovoj važnoj oblasti registracije. Regulisanje ovog pitanja u predstojećim izmjenama Zakona o registraciji poslovnih subjekata ne bi smjelo dovesti do manje pravne sigurnosti.

Imajući u vidu aktuelnost trenutka, ovom prilikom dajemo osvrt na neka pitanja registracije poslovnih subjekata pri sudovima, koja bi se mogla još preciznije urediti.

Notar kao podnosilac prijave i punomoćnik

Zakonom o notarima¹⁰ omogućeno je da notar bude podnosilac prijave registarskom sudu. Ukoliko su stranke ugovorom ili u drugoj notarskoj ispravi ovlastile notara da može u njihovo ime izvršiti određene radnje kao što je zahtjev za upis, takve radnje će notar izvršiti u granicama ovlaštenja iz notarske isprave, bez izdavanja posebne punomoći. Zakon o notarima dao je mogućnost da stranka odredi granice ovlaštenja notaru u postupku registracije putem notarske isprave. To podrazumijeva da notar može notarskom ispravom od stranaka biti ovlašten da zaprima zaključke i rješenja registarskog suda da bi imao mogućnost da na efikasan način saraduje sa sudom, a komplementarna je funkcija i suda u pogledu saradnje sa notarima u funkciji efikasnijeg, sigurnijeg i bržeg ostvarivanja interesa stranaka u postupku registracije. Zakonom o javnom bilježništvu Hrvatske je preciznije uređeno pitanje zastupanja u postupku registracije.

O principu javnosti

Sudski registar ima javnu i kontrolnu funkciju. Javna funkcija sudskog registra sastoji se u tome što svakome ko želi omogućuje da uvidom u podatke koji su upisani ili pohranjeni u sudski registar bude obaviješten o stanju upisa u pogledu subjekta upisa. Registarski sud je odgovoran za vjerodostojnost upisa koji je proveo. Zbog toga ovdje i ističemo posebno da je za registar poslovnih subjekta veoma značajno dosljedno poštovati princip javnosti.

U pravnom prometu postojanje određenog prava, pravnog odnosa, pravne činjenice, sticanje pravne sposobnosti, ovlaštenje za određeno postupanje, pravo na zaštitu i ostvarivanje prava, aktivna i pasivna legitimacija u sudskom ili upravnom postupku dokazuje se upravo činjenicom upisa u javni registar, odnosno izvatom, ispisom, prepisom iz javnog registra.¹¹ Naravno, u odnosu na sadržaj upisa, odnosno nekog izvotka iz registra važi oboriva pretpostavka o istinitosti i potpunosti registrovanih podataka. Sve dok se ne izbrišu, ne isprave, ne ponište provedeni upisi, oni prema trećim licima proizvode pravne učinke. Imajući u vidu da se upravo na osnovu notarski sačinjenih isprava vrše određeni upisi u registar poslovnih subjekata, notarima treba omogućiti najširi i najelastičniji način pristupa podacima upisanih u registar. Tako se omogućuje ostvarivanje funkcije preventivnog pravosuđa koju

---

¹⁰ Čl. 68. a) Zakona o notarima Republike Srpske.

¹¹ Josipović T., Zajednička načela registarskog materijalnog prava, u knjizi Dika, M., Ernst, H., i drugi autori, Hrvatsko registarsko pravo, Zagreb 2006. str. 16.

notari kao javna služba imaju. Notar samo na osnovu potpunog uvida u tačnost i istinitost ne samo volje stranaka, nego i svih podataka do kojih može doći upravo u javnom registru može sastaviti javnu ispravu iza koje stoji ono što se vjekovima trajanja notarijata naziva javna vjera (*fides publica*).

Elektronifikacija registra i notarske službe u Republici Srpskoj

Odredba člana 4. stav 2. Zakona o registraciji privrednih subjekata koja omogućava pravo uvida u podatke glavne knjige registra koja se vodi u elektronskom obliku, te davanje ovjerenih izvoda iz iste, što je dužan omogućiti svaki registarski sud, omogućiti će pristup notarima i elektronskoj formi glavne knjige registra i izdavanje izvoda iz iste kad se stvore tehnički uslovi za elektronsko povezivanje sudova sa notarima. Veza notara sa registrom mora biti brza i pouzdana kako bi notar u pravo vrijeme mogao da provjeri potrebne podatke, s tim da notar kao nosilac javnih ovlaštenja, koji štiti javni interes, ima pravo uvida i u zbirku isprava u registru poslovnih subjekata.

Notarska služba je u većini zemalja Evrope jače uključena u elektronski servis za registraciju poslovnih subjekata. U našem okruženju, na području Hrvatske, javni bilježnici odnosno notari imaju pravo da izdaju ovjerene izvode iz registra poslovnih subjekata. Od strane notara ovjeren izvod u elektronskoj formi predstavlja javnu ispravu koja važi svugdje u svijetu.

Vlada Republike Srpske je donijela odluku o iniciranju projekta „Elektronska registracija privrednih društava u RS“, sa ciljem unapređenja i pojednostavljenja procedura implementacijom elektronskog servisa za registraciju poslovnih subjekata. U tom pogledu potrebno je napraviti analizu propisa koji regulišu pitanje elektronifikacije i te propise usaglasiti međusobno kod nas, a uporediti sa propisima u okruženju, te donijeti dodatne propise koji regulišu to pitanje, da bi se projekat usmjerio na elektronsko uvezivanje sudskog registra sa notarskom službom.

Forma osnivačkog akta prilikom osnivanja poslovnih subjekata

Prema odredbi člana 11. stav 1. i stav 2. tačka c, Zakona o privrednim društvima, registracija osnivanja privrednog društva ništava je ako osnivački akt nije sastavljen u propisanoj formi. Odredbom člana 68. stav 1. tačka 5. i stav 2. Zakona o notarima propisano je da je osnivački akt privrednog društva ništav ako nije notarski obrađen. Odredbu člana 68.

stav 5. Zakona o notarima ne bi trebalo restriktivno tumačiti. Naime, ova zakonska odredba u kojoj se kaže da ove odredbe Zakona o notarima vrijede tako dugo dok ne budu zamijenjene posebnom regulativom o obavezi notarske obrade isprava koja ih izričito u cjelini ili u dijelovima stavlja van snage, može se tumačiti samo u smislu preciziranja i razrađivanja postupka obavezne notarske obrade, a ne u smislu ukidanja ove obavezne forme putem nekih drugih zakona, jer to nije mogao biti cilj Zakona o notarima. Cilj Zakona o notarima je uvođenje pravne sigurnosti u oblast privrednih društava putem propisivanja forme koja garantuje tu pravnu sigurnost, što je suština uloge notara. Osim toga, smatramo da ove odredbe ne bi ni mogle biti stavljene van snage nekim drugim propisom.

U skladu sa odredbama Zakona o notarima, u postupku notarske obrade osnivačkog akta, kao javne isprave, notar je dužan da ispita pravu volju stranaka, zatim da izjave volje stranaka jasno i nedvosmisleno pismeno sastavi u obliku notarskog originala. Notar je dužan da zaštititi neiskusne i nevješte stranke, kao i da pouči stranke o pravnim posljedicama poslova koje preduzimaju. Isprava se mora pročitati strankama. Svaka radnja koju je notar preduzeo mora biti konstatovana u notarski obrađenoj ispravi. Notar provjerava da li su stranke sposobne i ovlaštene za preduzimanje određenog pravnog posla. Notar utvrđuje identitet osnivača poslovnih subjekata. U vezi označavanja pravnih lica, njihov naziv mora označiti onako kako su upisana u sudskom registru poslovnih subjekata ili registru udruženja. Kod označavanja entiteta ili jedinice lokalne samouprave, kao osnivača, prije uvođenja notarijata dolazilo je do čestih omaški, pa je umjesto Republike Srpske ili opštine ili grada i njihovog zakonom odnosno statutom određenog zastupnika označavana Vlada ili ministarstvo ili skupština opštine kao osnivač poslovnog subjekta, što je pogrešno, jer se radi o organima uprave koji nemaju svojstvo pravnog lica.

U skladu sa odredbom člana 7. stav 3. Zakona o privrednim društvima, kod osnivanja društava lica i društava kapitala osim kod otvorenog akcionarskog društva, vrši se isključivo notarska obrada osnivačkog akta, u kojem postupku učestvuju osnivači koji izjavljuju svoju slobodnu volju koju notar unosi u notarski obrađenu javnu ispravu, čime se izjave date pred notarom, zapisane u ispravi i potpisane od strane stranaka smatraju istinito izraženom slobodnom voljom. Na osnivačkoj skupštini otvorenog akcionarskog društva notar mora da vodi zapisnik i potvrdi osnivački akt i statut¹².

---

¹² Čl. 193. Zakona o privrednim društvima.

Uz prijavu za upis u registar osnivanja poslovnog udruženja trebalo bi propisati da se prilaže notarski obrađen ugovor o osnivanju. Isto tako bi trebalo propisati da se kod osnivanja zadruga uz prijavu za upis prilaže notarska isprava, jer ne bi trebalo praviti razliku u pravnom položaju zadruga u odnosu na ostale poslovne subjekte.

Takođe je potrebno preciznije zakonom propisati koje su isprave potrebne za upis u registar osnivanja ustanova kao pravnih subjekata i u odnosu na koji oblik društva će se vršiti shodna primjena Zakona o privrednim društvima.

Forma izmjena osnivačkih akata

Do sada Zakonom o privrednim društvima kao ni Zakonom o registraciji poslovnih subjekata nije na dovoljno jasan način regulisano pitanje forme izmjena osnivačkog akta u smislu notarski obrađenih ili potvrđenih izmjena tog akta. Još uvijek kod zakonodavca traje upoznavanje sa suštinskim značenjem i razlikom pojmova „notarska obrada“ i „notarska potvrda“. No, praksa notara i registarskih sudova je to riješila u interesu poslovnih subjekata i pravne sigurnosti.

Osnivački akt koji je prije osnivanja privrednog društva imao obligacionopravni karakter, kad ima dva i više osnivača, nakon osnivanja društva dobija statusni karakter. Zbog toga se osnivački akt društva koje ima skupštinu može mijenjati i dopunjavati na način da skupština društva usvaja odluku o izmjenama i dopunama osnivačkog akta, pa je notar dužan da vodi zapisnik na sjednici skupštine i da na osnovu onoga što je zapisnički konstatovao sačini potvrdu o usvajanju izmjena (i dopuna) osnivačkog akata. U praksi, takođe, notar najčešće sačinjava nacrt te isprave.

Očigledno je da je izmjenama Zakona privrednim društvima trebalo predvidjeti postupak notarskog potvrđivanja i obrade. No, posljednjim izmjenama, umjesto dodavanja uz formu obrade i forme notarskog potvrđivanja, izostavljena je forma notarske obrade, a propisana je kod svih društava kapitala isključivo forma notarski potvrđenih izmjena osnivačkog akta ili statuta na osnovu odluke skupštine članova društva, ukoliko posebnim zakonom nije drugačije određeno.¹³

---

¹³ Članom 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o privrednim društvima u članu 7. poslije stava 3. dodaje se novi stav 4. prema kome se izmjene i dopune osnivačkog akta ortačkog i komanditnog društva (društva lica) notarski obrađuju, a društva sa ograničenom odgovornošću i akcionarskog društva (društva kapitala) notarski se potvrđuju, ukoliko posebnim zakonom nije drugačije uređeno.“

Odredba člana 7. st. 4. Zakona o privrednim društvima umjesto obrade ili potvrđivanja izmjena osnivačkog akata, čiju formu zavisno od situacije treba da određuje notar, sada propisuje samo potvrđivanje i kod jednočlanih društava, osim ako drugim zakonom nije drugačije uređeno. Notari su dosljedno toj novoj zakonskoj odredbi u praksi uglavnom i primijenili formu potvrđivanja, bez obzira na to što je tom odredbom trebalo ostaviti notarsku obradu i dodati potvrđivanje. Kod jednočlanog društva Zakon polazi od fikcije da i jednočlano društvo ima skupštinu, a znamo da ima samo jednog člana, koji vrši poslove iz djelokruga skupštine. Vršeci poslove iz djelokruga skupštine u svojstvu jedinog člana, isti ne može sazivati sjednicu skupštine, usvajati dnevni red, birati predsjedavajućeg, glasati, nego jedino može notaru u zapisnik dati izjavu o tome koju odluku donosi iz zakonom propisanog djelokruga skupštine, a notar na osnovu izjave jedinog člana treba da sačini javnu notarsku ispravu o izmjenama i dopunama osnivačkog akta jednočlanog društva čiju će istinitost potvrditi.

Pošto posebnim zakonom ovo pitanje može biti drugačije uređeno, moguće je da je taj poseban zakon jedino Zakon o notarima. Odredbom člana 68. stav 2. tačka 5. Zakona o notarima je propisana forma notarske obrade osnivačkog akta ili statuta, a odredbama čl. 87. stav 2. i člana 95. Zakona o notarima propisana je forma notarskog potvrđivanja, forma zapisnika skupštine privrednog društva, na osnovu kojeg se vrši potvrđivanje, koje odredbe notari primjenjuju zavisno od stvarne situacije.

Dakle, logično je da se kod višečlanih društava kapitala vrši potvrđivanje izmjena osnivačkog akta na osnovu notarskog zapisnika sa skupštine članova društva. Notar može u cijelosti sastaviti nacrt izmjena osnivačkog akta odnosno statuta, ali izradu nacrta izmjena osnivačkog akta ili statuta mogu izvršiti osim notara i pravnici zaposleni u poslovnim subjektima ili advokati. Što se tiče nadripisarstva, može se ukazati na primjer u Hrvatskoj, gdje je Zakonom o javnom bilježništvu propisano da je zabranjeno da nadripisari sačinjavaju bilo kakve akte za čije sačinjavanje su nadležni notari, pa u takvu zabranu spadaju i osnivački akti društava¹⁴.

---

¹⁴ Članak 175. Zakona o javnom bilježništvu (Narodne novine br.78/1993, 29/1994, 16/2007) propisao je da je zabranjeno svako obavljanje za nagradu i obrtimice poslova koji po tom Zakonu spadaju u djelokrug javnih bilježnika.

No, bez obzira na prethodno razmatranje ovog pitanja, notari prilikom pružanja svojih pravnih usluga poslovnim subjektima, paze na dosljedno, ali prvenstveno ciljno tumačenje i primjenu odredbi Zakona o privrednim društvima, stručno preciziraju odredbe izmjena osnivačkog akta, daju pravne savjete i upozorenja, kod potvrđivanja u notarski zapisnik najčešće unose kompletnu odluku o izmjenama osnivačkog akta i istu potvrđuju, pa će prava stranaka biti od strane notara u svakom slučaju obezbijeđena.

Postupak registracije ubrzava odredba čl. 331. Zakona o privrednim društvima, prema kojoj se uz prijavu za registraciju prilaže prečišćeni tekst osnivačkog akta, sa notarskom potvrdom da se taj tekst izmijenjenog akta slaže sa odlukom o izmjenama.

U Federaciji BiH je Zakonom o registraciji poslovnih subjekata propisano da se dostavlja notarski obrađen akt o izmjenama podataka za sve poslovne subjekte. Smatra se da je notarski obrađen akt potpuno sigurna forma kod privrednih društava upravo iz razloga što akt u cijelosti sastavlja notar, koji je pravni stručnjak. Tako se izbjegava i ponovna pojava nadripisarstva. U tom zakonu, međutim, ostalo je neriješeno pitanje razlikovanja forme obrade u odnosu na formu potvrđivanja odluka skupština višečlanih društava kapitala.

Pitanje da li formu notarske isprave treba propisivati Zakonom o privrednim društvima ili njeno propisivanje treba prepustiti Zakonu o notarima i Zakonu o registraciji poslovnih subjekata, treba riješiti u narednom periodu. U Hrvatskoj je to pitanje dosljedno riješeno Zakonom o trgovačkim društvima.

Notarske isprave kod statusnih promjena

Takođe bi bilo potrebno međusobno uskladiti sa odgovarajućim odredbama Zakona o notarima odredbe članova 381. stav 4 i 405. stav 3. te 434. stav 5. Zakona o privrednim društvima, prema kojima se ugovor o spajanju uz pripajanje i podjeli društva ili o sticanju i raspolaganju imovinom velike vrijednosti, notarski potvrđuje. U tim postupcima, trebalo bi da notar vodi zapisnik skupštine i na osnovu toga potvrdi da je skupština odobrila nacrt ugovora o spajanju ili podjeli, a nakon toga, potpisi ugovornih strana trebali bi da budu notarski ovjereni. U svakom slučaju bi najbolje rješenje bilo da se propiše da ti ugovori obavezno budu notarski obrađeni, dakle, u cijelosti sastavljeni od notara, s tim da je Zakon o notarima propisao mogućnost pripreme isprava od strane advokata. To bi značilo da notar svojim specifičnim autoritetom pravnog stručnjaka pomaže da jedna pravno veoma složena statusna promjena poslovnih subjekata bude vjerodostojno provedena i da akti kojima se to reguliše

budu podobni za sudsku registraciju. To i jeste prevashodna uloga notara da sprečava buduće sporove oko ovako pravno komplikovanih statusnih promjena.

Notarski zapisnik

Registarski sud uglavnom neće zahtijevati prilaganje notarskog zapisnika na osnovu kojeg je notar potvrdio izmjene osnivačkog akta ili statuta, ali to može tražiti radi provjere istinitosti notarske isprave.

Prema odredbama člana 145. Zakona o privrednim društvima, odluke skupštine članova društva sa ograničenom odgovornošću unose se u zapisnik, te je propisan sadržaj zapisnika. Ako zapisnik ne potpiše predsjedavajući, to ne utiče na punovažnost odluka skupštine članova društva sa ograničenom odgovornošću, ukoliko je notar sačinio zapisnik. Sadržaj i forma notarskog zapisnika uređeni su Zakonom o notarima.¹⁵

Prema odredbi člana 196. Zakona o notarima zapisnik o radu osnivačke skupštine akcionarskog društva vodi notar kao zapisničar, a potpisuje predsjednik skupštine, zapisničar, oba brojača glasova i osnivači društva. Odredbama člana 292. istog zakona propisan je sadržaj zapisnika skupštine akcionara, a ako zapisnik vodi notar, sadržaj i forma notarskog zapisnika uređeni su Zakonom o notarima. Kada notar sačinjava zapisnik, on ima značaj javne isprave, pa nije logično da u praksi potpisuju zapisnik osim notara i ovjerivači zapisnika predviđeni odredbom čl. 292. stav 6. Zakona o privrednim društvima .

Registracija dijela stranog privrednog društva

Kao poseban kuriozitet u praksi registracije privrednih subjekata pojavljivala se registracija dijela, poslovne jedinice odnosno podružnice stranog privrednog društva. Već nekoliko godina ta vrsta registracije je bila u zastoju i notari nisu mogli sačiniti notarsku ispravu ni za jedan takav dio društva, pa ih tako nema ni registrovanih u Republici Srpskoj. Razlozi su po svoj prilici bili samo u tehničkim zaprekama. Naime, za registraciju dijela stranog poslovnog subjekta zahtijevao se podatak koji strani poslovni subjekt nije ni mogao pribaviti, a to je MBS i poreski identifikacioni broj dodijeljen od strane nadležnog organa za pravna lica. Ovaj problem je konačno riješen donošenjem Zakona o dopunama Zakona o registraciji poslovnih subjekata u Republici Srpskoj (Službeni glasnik RS broj 102/12) tako što prema odredbi člana 2. tog zakona nadležni poreski organ dostavlja registarskom sudu

---

¹⁵ Član 95. Zakona o notarima RS.

jedinstveni identifikacioni broj za poslovnu jedinicu stranog lica tretirajući istu kao subjekt upisa, na koji način je to pitanje riješeno i u Hrvatskoj.

O nekim podacima značajnim za pravni promet

a) Djelatnost. – Što se tiče upisa podataka o djelatnosti, posebno šifara djelatnosti, treba imati u vidu da je procedura oko upisa djelatnosti i promjene šifara razreda odnosno odjeljaka u skladu sa Klasifikacijom delatnosti spora i da iziskuje nepotrebne troškove i da bi trebalo da se u tom vidu ona provodi samo u Zavodu za statistiku, kojem su potrebni ovi podaci. Smatramo da ova obaveza predstavlja nepotrebno opterećenje privredi, posebno zato što se šifre djelatnosti često mijenjanju. U dosadašnjoj praksi s pravom je predlagano da se ukine obaveza registracije svih djelatnosti prema propisanoj klasifikaciji koje će subjekt upisa obavljati i da se, kao u drugim zemljama, uvede samo pretežna djelatnost privrednog društva bez navođenja šifre, uz koju bi djelatnost mogle da se obavljaju i sve ostale djelatnosti, s tim da je za obavljanje nekih djelatnosti potrebna posebna saglasnost nadležnog ministarstva.

d) Dokazi o ulaganju i obezbjeđenja osnivačkog uloga. – Kada osnivač odnosno član ulaže nepokretnost u društvo, dokaz o ulaganju prilikom osnivanja ili povećanja osnovnog kapitala predstavlja izvod iz javne evidencije nepokretnosti i odredba osnivačkog akta, odnosno ugovora članova sa klauzulom intabulandi o prenosu stvarnih prava od strane osnivača odnosno člana na društvo.

Sudovi su imali različitu praksu kod dokazivanja da je ulog u pokretnim stvarima unesen u društvo. Smatramo da je dovoljno da se registarskom sudu priloži samo dokaz o procjeni nenovčanog uloga od strane stalnog sudskog procjenitelja, kako je uređeno odredbama člana 186. a u vezi sa članom 240. Zakona o privrednim društvima.

Registarski sud je dužan da traži dokaz o unošenju zakonom propisanog minimalnog novčanog udjela, s tim što se posebnim zakonima propisuju minimalni novčani ulози kod osnivanja finansijskih i osiguravajućih organizacija i društava.¹⁶ Notari bi trebali obratiti posebnu pažnju oko odredaba osnivačkog akta koje se odnose na mogućnost zaštite prava zbog neunesenog uloga. Postavlja se pitanje da li bi propisivanje obezbjeđenja unošenja uloga bilo dobro rješenje, jer postoje drugi efikasni načini rješavanja pitanja neunošenja uloga, kao što su prestanak člana, prestanak društva i drugi.

---

¹⁶ Član 107. st. 2. Zakona o privrednim društvima.

e) Lice ovlašteno za zastupanje - pitanje radnog odnosa. – Odredba člana 316. Zakona o privrednim društvima izričito određuje da su članovi izvršnog odbora kod akcionarskih društva u radnom odnosu, a predsjednik izvršnog odbora, koji je ujedno i član izvršnog odbora je generalni direktor društva, prema članu 314. istog zakona.

Ova odredba o obaveznom radnom odnosu se shodno primjenjuje i na izvršne direktore, koji su ujedno zastupnici društva, kada društvo nema izvršni odbor, shodno odredbama čl. 313. istog zakona. Slijedom navedenog, zaključuje se da generalni direktor, odnosno izvršni direktor akcionarskog društva, kao lice ovlašteno za zastupanje društva, mora biti u radnom odnosu u tom društvu. Nasuprot tome, isti zakon ne određuje da direktor društva sa ograničenom odgovornošću mora biti u radnom odnosu u društvu.

Preporučljivo je da notar upozna stranke sa odredbama čl. 39. Zakona o radu koje omogućavaju imenovanje stranca kao lica ovlaštenog za zastupanje, bez obaveze zasnivanja radnog odnosa, s tim da društvo može da uredi svoj odnos sa njim putem menadžerskog ugovora.¹⁷

Bilo bi poželjno da se u osnivački akt unese odgovarajuća odredba za slučaj da strano lice ovlašteno za zastupanje ne želi da bude u radnom odnosu.. U takvom slučaju ne bi se mogla na štetu stranke primijeniti odredba člana 12. stav 1 d. tačka 5. Pravilnika o registraciji i upisu u jedinstveni registar obveznika indirektnih poreza (Službeni glasnik BiH broj 51/12), koja otežava proceduru kod registracije društava kod Uprave za indirektno oporezivanje BiH, jer se tom odredbom sada nepotrebno i protivno propisima o radu i stranim ulaganjima uslovljava upis društva u jedinstveni registar poreskih obveznika pribavljanjem radne dozvole za svakog direktora koji je stranac.

f) Promjena člana i članskog udjela. – Odredbom člana 123. Zakona o privrednim društvima propisano je da se udio prenosi ugovorom u pisanoj formi sa notarski ovjerenim potpisima prenosioca i sticaoca, te da nije potrebna izmjena osnivačkog akta društva sa ograničenom odgovornošću, ako tim aktom nije drugačije određeno. Zbog značaja ove promjene u privrednom društvu bilo bi dobro propisati da se uz prijavu za upis u registar

---

¹⁷ Odredbom člana 39. st. 3. Zakona o radu – prečišćeni tekst, Službeni glasnik Republike Srpske, broj 55/07 određuje sada se međusobna prava, obaveze i odgovornosti direktora koji nije zasnovao radni odnos i poslodavca uređuju posebnim ugovorom.

promjene člana ili povećanja odnosno smanjenja broja članova ili promjene članskog udjela prilaže notarski obrađen ugovor o istupanju ili pristupanju novog člana.

Položaj zainteresovanog lica u postupku registracije

Jedno od značajnijih pitanja u postupku daljeg uređivanja propisa registracije poslovnih subjekata je tumačenje pojma *zainteresovanog lica*. S obzirom na sadašnje stanje pravne regulative na području registracije poslovnih subjekata, notarima ovo pitanje može donijeti mnogo nedoumica. Prema odredbama Zakona o registraciji poslovnih subjekata kao učesnik u postupku osim subjekta upisa, može se pojaviti i lice o čijim se pravima i pravnim interesima odlučuje u postupku, te nadležni organ, kao protivnici predlagača upisa. Takođe kao zainteresovana lica u postupku brisanja subjekta upisa mogu se pojaviti povjerioci subjekta upisa, lica koja imaju pravni interes u subjektu upisa, članovi subjekta upisa i lica ovlašćena za zastupanje subjekta upisa.

Na prvi pogled prethodno zakonsko određenje zainteresovanog lica izgleda kao da je u skladu sa odredbama vanparničnog postupka. Međutim, treba imati u vidu da su propisi o registraciji *lex specialis* i moguće je precizirati krug lica koja se mogu pojaviti u tom postupku. Pravo pristupa registarskom sudu treba tumačiti samo u odnosu na lica koja mogu imati pristup sudu u odgovarajućem postupku registracije. Smisao svake registracije je da se provede što prije, a nipošto da se na bilo koji način usporava ili gotovo onemogućava.

Kod upisa promjene lica ovlaštenog za zastupanje, često se postavlja pitanje da li direktor¹⁸ ili generalni direktor¹⁹ ili predsjednik upravnog odbora mogu imati status *zainteresovanog lica*? Naime, i pored pravila da se u sudski registar upisuje samo ono što odgovara, moguće je da u sudskom registru postoji ono što ne odgovara stvarnom stanju. Načelo istinitosti ima za posljedicu da prema trećim vrijedi ono što je upisano u sudskom registru. Jedno vrijeme može postojati raskorak između stvarnog stanja i postojećeg upisanog stanja. Tako organi subjekta upisa mogu imenovati novog direktora, generalnog direktora, predsjednika upravnog odbora, a da se lice koje je do tada vršilo tu funkciju i čije ime se još uvijek nalazi upisano u sudskom registru kao ovlašteno lice, suprotstavlja bilo kakvom upisu promjene tog podatka u sudskom registru predstavljajući se kao zainteresovano lice.

---

¹⁸ Čl. 149. Zakona o privrednim društvima.

¹⁹ Čl. 314. Zakona o privrednim društvima.

U vezi s tim treba razlikovati upise s konstitutivnim dejstvom od onih sa deklaratornim dejstvom. O konstitutivnom dejstvu je riječ kada upisom nastaje odnosno prestaje neko pravno stanje. Tako su konstitutivni upisi osnivanja društva sa svim značajnim podacima za osnivanje među kojima je i podatak o prvom licu ovlaštenom za zastupanje, jer društvo tek upisom u sudski registar postaje pravi subjekt, mada prije toga postoji sklopljeni ugovor obrađen čak kod notara, ali on ima do upisa u sudski registar posebno dejstvo u koje sada nećemo ulaziti. Upisom u sudski registar nekog društva rađa se jedan novi pravni subjekt u pravnom poretku. Isto tako će taj subjekt prestati da postoji kada bude izbrisan iz sudskog registra, jer dok, na primjer, traje likvidacija ili stečajni postupak, društvo još postoji, a tek sa njihovim potpunim provođenjem i brisanjem društva iz sudskog registra, prestaje. Ovo brisanje pravno posmatrano ima konstitutivno dejstvo.²⁰ Postoje svakako i drugi upisi u sudskom registru s konstitutivnim učincima. Takvi su, na primjer, povećanje ili smanjenje osnivačkog kapitala, spajanje, pripajanje, podjela društva itd. Najbolje je kada zakon sasvim na jasan način kaže koji upisi imaju konstitutivno dejstvo i on to uglavnom i čini. Bez obzira na to što se konstitutivno dejstvo upisa propisuje zakonom, treba imati u vidu da se takvo dejstvo u pravnoj nauci smatra izuzetkom, a da je deklaratorno dejstvo pravilo.²¹

Deklaratorno dejstvo imaju upisi kojima se samo upisom u sudski registar javno daje na znanje trećim licima da je došlo do nekih promjena, a zakonom se takve promjene ne čine ovisne o upisu u sudski registar. To su sva ona pitanja koja se dešavaju u unutrašnjem životu društva, a trećim licima mogu biti značajna u odnosima sa subjektom upisa. Zbog toga treba imati u vidu da, na primjer, razrješenje lica ovlaštenog za zastupanje djeluje od trenutka kada se to odredi u odluci o razrješenju, a upis u sudski registar ima deklaratorno dejstvo. Tako je, na primjer, kod davanja prokure ili opoziva prokure, koji djeluju od kada je prokura dana, odnosno od kada djeluje opoziv prokure, s tim da upis u sudski registar ima samo značaj javnog objavljivanja trećim licima, tj. deklaratorno dejstvo.

Od trećih lica se ne traži posebna pažnja da istražuju da li stvarno stanje odgovara onom u sudskom registru. Oni se mogu pouzdati u stanje upisa u sudski registar dok ih

---

²⁰ Interesantno je da u našoj praksi registarski sudovi uglavnom ne vrše upis zabilježbe u Glavnoj knjizi podataka o postupku likvidacije, stečaja, zabrane obavljanja djelatnosti odnosno poslova i drugih činjenica koje su određene zakonom, nego samo ulažu ogovarajuća rešenja u zbirku isprava. Takvo postupanje bi moglo da naruši princip javnosti i istinitost registra, koje može dovesti do nesigurnosti u pravnom prometu. U budućim izmjenama Zakona o registraciji poslovnih subjekata trebalo bi jače potencirati obavezu unošenja navedenih podataka u Glavnoj knjizi, kao i svaki drugi aktuelni status registrovanog subjekta upisa.

²¹ Barbić, J., Značenje upisa u sudski registar, Pravo u gospodarstvu, vol. 45 br.6/ 2006, str.302.

određene okolnosti ne upozore da se stvarno stanje razlikuje od registrovanog, a to se odnosi i na notare.

Treba imati u vidu da je ime kod promjene ovlaštenog lica za zastupanje *samo podatak u registru* privrednih subjekata koji se vodi u registarskom sudu i upis tog podatka je deklaratornog karaktera. Konstitutivnog karaktera je sama odluka nadležnog organa društva o imenovanju lica ovlaštenog za zastupanje. Ako je takvo lice razriješeno, a po njegovom mišljenju to razriješenje je nezakonito, tada ovo lice može samo voditi parnicu protiv poslovnog subjekta i imenovanog lica. Ne odlučuje sud ko će biti direktor u jednom društvu ili lice ovlašćeno za zastupanje, nego nadležni organi društva. Svako ko smatra da su povrijeđena neka njegova prava, može da pokrene redovni sudski postupak, a eventualno neselektivno prihvatanje od strane registarskog suda učešća takvog lica u toku postupka registracije dovelo bi do odugovlačenja registracije i sprečavalo bi primjenu načela obaveznosti upisa kada za to postoje potrebne pretpostavke.

Treba imati u vidu da lice ovlašćeno za zastupanje subjekta upisa ne može imati ni kod brisanja društva iz registra položaj zainteresovanog lica, pošto to lice ne istupa u postupku u svoje ime i za svoj račun kao fizičko lice, nego samo kao zastupnik pravnog lica- subjekta upisa. Direktor ne nastupa u svoje lično ime, pa direktor nema samostalna *svoja* prava. Treba napomenuti da se u sudski registar ne bi mogao upisivati vršilac dužnosti lica ovlaštenog za zastupanje, pošto takva ovlaštenja nisu propisana Zakonom o privrednim društvima.²²

Član društva kao zainteresovano lice. –Član bi mogao biti zainteresovani učesnik isključivo kod upisa promjene osnivačkog udjela, pošto ona utiče na promjenu prava na upravljanje i dobit i on zbog zaštite tih svojih prava ima status zainteresovanog lica kod promjena tih prava u registru. Međutim, član ne može imati status zainteresovanog lica kod ostalih promjena u registru, kao što je sjedište, djelatnost, promjena lica ovlaštenog za zastupanje ili usklađivanje sa zakonom, pa bi bilo dobro u Zakonu o registraciji poslovnih subjekata precizirati i suziti pravo člana društva na status zainteresovanog lica samo za pravnu situaciju kad se u postupku upisa vrši promjena na njegovim pravima kao člana.

---

²² „Osobe koje zamjenjuju ravnatelja ne upisuju se u sudski registar, već vode poslove na temelju punomoći ili drugih ovlaštenja iz akata.“ Buljan V., sutkinja Visokog trgovačkog suda RH, Jedinstveni stavovi o upisu u sudski registar, Javni bilježnik br. 26 2007. godine

Postupanje nadležnog registarskog suda po prijemu prijave za registraciju

Sud ispituje ispunjenost formalnih uslova kroz provjeru da li je prijavu podnijelo ovlašćeno lice, da li je prijava predana na propisanom obrascu i potpisana od strane podnosioca, da li su prijavi priložene sve propisane isprave u originalu odnosno ovjerenj, te da li su ispunjeni drugi formalni uslovi predviđeni Zakonom o registraciji poslovnih subjekata i drugim propisima.

Sud ispituje ispunjenost materijalnih uslova kroz provjeru da li je zahtjev za upis određenih podataka u saglasnosti sa Zakonom o privrednim društvima, zakonima koji uređuju ostale poslovne subjekte, Zakonom o registraciji poslovnih subjekata i drugim propisima kojim je utvrđena obaveza upisa tih podataka kao i sa odredbama opštih akata kojima su uređeni podaci, odnosno promjene koje se upisuju u registar.²³

Ako registarski sud posumnja u istinitost akta kojim se dokazuje činjenica koja je predmet upisa ili u zakonitost postupka po kome je akt donesen ili u zakonitost pravne radnje koja je predmet upisa, registarski sud može održati ročište za raspravu na koje će pozvati podnosioca prijave i eventualno lica kojima bi mogle biti poznate sporne okolnosti i donijeti odluku. Pošto notar prethodno sačinjava notarske isprave koje služe radi registracije i notar vrši provjeru svih priloženih dokumenata, utvrđuje identitet stranaka, ovjerava potpis lica ovlaštenog za zastupanje, provjerava uplatu osnivačkog uloga i uplatu sudske takse i naknade za oglas, tada će sud biti veoma rijetko u prilici da zakaže ročište za uzimanje novih izjava ili radi utvrđivanja odlučnih činjenica. Notar je notarskom ispravom od stranke ovlašten da po zaključku suda izvrši dopunu ili ispravku notarske isprave u postupku registracije.

U postupku rješavanja o prethodnom pitanju, npr. o zakonitosti odluke skupštine akcionara, tužba za pobijanje odluke skupštine akcionara ne sprečava njenu registraciju, ali registarski sud može odgoditi upis odnosno registrovati zabilježbu spora, ako ocijeni da su nastupili slučajevi iz odredbi Zakona o privrednim društvima i drugih odredbi prema kojim odredbama je odluka skupštine ništava.²⁴

Kad registarski sud posumnja u neku činjenicu koja se dokazuje ispravom, sud prema odredbi čl. 54. st.2. i čl. 55. Zakona o registraciji poslovnih subjekata, može obavijestiti

---

²³ Član 53. Zakona o registraciji poslovnih subjekata.

²⁴ Član 293. stav 5. i 6. Zakona o privrednim društvima

subjekt upisa da eventualno pred drugim nadležnim sudom pokrene odgovarajući postupak i o tome izvijesti registarski sud. Uglavnom bi se moglo raditi o sporovima radi pobijanja odluka skupština, koje su osnov za upis u sudski registar, a u kojem slučaju zapisnike obavezno sačinjavaju notari. Postavlja se pitanje pod kojim uslovima sud treba notarskoj ispravi pokloniti punu vjeru, a kada sud mora odbiti upis odluke skupštine sadržane u notarskom zapisniku. Ako je notar sačinio zapisnik o činjenicama koje su se događale pred njim, a koje ukazuju na to da su skupštinske odluke ništave, sud treba da odbije upis, smatrajući notarsku ispravu upravo kao dokaz ništavosti odluke. Primjer ništavosti odluke skupštine društva sa ograničenom odgovornošću, za čiju pravnu valjanost je neophodna jednoglasna odluka članova skupštine društva, može biti slučaj kada sjednici skupštine nisu prisustvovali svi članovi društva. Sud postupa u skladu sa zakonom i donosi odgovarajuće rješenje kojim se ne dozvoljava upis.²⁵ O obavezi notara da obavijesti registarski sud o eventualnoj grešci notara izražen je stav u hrvatskoj pravnoj književnosti.²⁶

ZAKLJUČAK

Notari ostvaruju svoju ulogu vanparničnih preventivnih sudija, koji kao pravni stručnjaci sačinjavaju osnivačke akte poslovnih subjekata u propisanoj formi notarske javne isprave i time preventivno djeluju kao prethodna kontrola zakonitosti kod upisa u sudski registar, što skraćuje postupak i čini ga sigurnijim, pa je očigledno da ustanovljene nadležnosti notarske službe u tom cilju treba jačati.

Pošto je u Bosni i Hercegovini uspostavljena notarska služba latinskog notarijata, koja je preporučena od Evropske unije kao najbolja i najsigurnija, Republika Srpska je i na taj način svoj pravni sistem još više primakla evropskoj pravnoj tradiciji, na čijim osnovama se u Evropi jača uloga notara u pravnom životu.

Vrijeme je pokazalo da su neophodne izmjene i usklađivanje određenih zakonskih rješenja u odredbama Zakona o registraciji poslovnih subjekata i Zakona o privrednim društvima, zakona o finansijskim i osiguravajućim organizacijama i društvima, drugih zakona o poslovnim subjektima, Zakona o notarima i donošenje propisa o elektronifikaciji i elektronskom povezivanju registra i notarijata, te postupak registracije svih oblika poslovnih

---

²⁵ Pitanje pravnih posljedica nedostataka u sadržaju i obliku otpravaka javnobilježničkog akta uređeno je člankom 104. Zakona o javnom bilježništvu („Narodne novine“ br. 78/9, 29/9, 16/07 i 75/09) koji glasi:

„(1) Otpravak javnobilježničkog akta nema snagu javne isprave ako nije prema odredbama članka 48. stavka 2. ovoga Zakona prošiven, ako nije potvrđena podudarnost otpravka s izvornim javnobilježničkim aktom ili ako na njemu nema potpisa i pečata javnog bilježnika.

(2) Da li i u kojoj mjeri koji drugi nedostaci (članak 43, članak 45. do 47., članak 48. stavak 1., članak 94. do 98., članak 100. do 103.) u cijelosti ili djelomično oduzimaju ili umanjuju vjerodostojnost otpravaka, ocijenit će po slobodnoj ocjeni sud.“

²⁶ „Saznanju registarskog suda za to da se stvarno stanje razlikuje od upisa pridonosi i obveza sudova, državnih odvjetništava, javnih bilježnika, tijela državne uprave i pravnih osoba s javnim ovlastima koji u obavljanju službene dužnosti saznaju za netočne ili nepotpune prijave za upis ili propuštanja da se podnese prijava, da o tome izvijeste registarski sud.“, akademik J. Barbić, Značenje upisa u sudski registar, Pravo u gospodarstvu, Hrvatski savez udruga pravnika u gospodarstvu, Zagreb, 2006.

subjekata međusobno uskladiti, da bi se na taj način iskoristile prednosti notarijata i ostvarila uloga notara u razvoju i jačanju pravnog sistema i pravne sigurnosti.

U toku budućeg usklađivanja analiziranih propisa ne bi se smjela umanjiti nadležnost notarijata kao javne službe ni podleći povremenom nerazumijevanju uloge notarske službe u privrednom životu, nego upravo tu ulogu jačati u skladu sa preporukama i tendencijama u modernom evropskom pravu.

U toku izrade rješenja na kojima će raditi pravni i drugi stručnjaci bilo bi neophodno uključiti i notare, jer će svojim stručnim znanjem i iskustvom u ovoj oblasti moći doprinijeti da ova unutrašnja harmonizacija propisa u pravnom sistemu postigne potreban stepen pravne sigurnosti.

SUMMARY

Keywords: *registration of business entities, notary act, harmonization of law.*

Notaries have their role as extrajudicial preventive judges, which as legal experts draft acts of incorporation of business entities and notarize such acts in the prescribed form of the notary public documents and thereby prevent litigation, so that the established authority of the notaries should be strengthened to that effect.

. In Bosnia and Herzegovina the Latin notary service was established, after being recommended by the European Union as the best and safest. In that way, the Republic of Srpska, as well as Bosnia and Herzegovina as a whole, and thus their legal systems are closer to European legal tradition on bases of which the role of the notary in legal life is constantly being increased in Europe.

The time has shown the necessity of changes and adjustment of certain provisions contained in the Law on Business Registration, the Company Law, as well as laws on financial and insurance institutions, the Law on Notaries and other laws related to business entities, as well as necessity to adopt the regulation on electronic connection of court registry and notaries, and to adjust the registration procedure for all forms of business entities, all in order to strengthen the role of notaries in development and strengthening of the legal system and legal security.

In the future harmonization of the analyzed regulations, one should not allow diminishing the jurisdiction of notary service nor should succumb to occasional misunderstanding of the role of notary service in the business life and business transactions, but rather to strengthen this role in accordance with the recommendations and trends in modern European law.

In the course of determining solutions by legal and other experts, it would be essentially to include notaries, because their expertise and experience in this area can contribute to harmonized regulations and, thus, to the necessary degree of legal certainty.